

DEN EKONOMISKA REFORMEN I SOVJETUNIONEN

Av redaktör A. JAKOVLEV

Sv. T. redovisade i en Dagens fråga i nr. 10/65 sin syn på de nyligen genomförda ekonomiska reformerna i Sovjetunionen, dvs. främst förändringarna inom industriförvaltningen. Detta har uppkallat redaktionschefen för den sovjetiska presstjänsten APN:s stockholmsredaktion, redaktör A. Jakovlev till ett genmäle, som vi härmed har nöjet att återge utan vidare kommentarer.

I Svensk Tidskrift nr 10/1965 publicerades i avdelningen Dagens frågor artikeln »Ett steg tillbaka i Sovjet». Författaren har enligt min åsikt inte fattat innebörden i den ekonomiska reformen i Sovjetunionen och därtill förvränger han vissa sovjetekonomers uppfattningar, bl. a. gäller detta professor Liebermanns förslag. Anledningen härtill är tydligen, att han inte gått till källan utan använt västpressens kommenterande meddelanden. Jag tycker därför det skulle ha sitt intresse för läsarna av Er teoretiska tidskrift att få veta hur saker och ting verkligen ligger till.

Under de senaste 3—4 åren har det i Sovjetunionen pågått en stor debatt om särdragen i den socialistiska produktionens nuvarande fas. Många produktionsledare, in-

genjörer, agronomer, ekonomer och filosofer har deltagit i den. Den allmänna slutsats man kommit fram till under den långa diskussionen är följande:

Med den givna nivån av arbetets församhälleligande och den under socialismens period möjliga graden av dess samhällseliga karaktär är det nödvändigt att värdemässigt mäta förbrukningen av levande och materialiserat arbete och att pröva det verkliga behovet av varje artikel genom att försälja den, dvs. genom att förvandla varan till pengar. (Professor Birman i artikeln Reflexioner efter plenarsammanträdet, Novyj mir nr 12/1965.)

Sjätte sessionen med Sovjetunionens högsta sovjet summerade resultatet av debatten och slog fast dessa satsar i lag. Företaget har ställts i centrum för planeringen och förvaltningen. Alla övriga organ, alla former och metoder för planering och förvaltning byggs således upp så, att företaget skall få möjlighet att bedriva hushållningen på bästa möjliga sätt.

Den omständigheten att man skjuter de ekonomiska förvaltningsmetoderna i förgrunden innebär inte alls, att ledningen av det socialistiska näringslivet måste decentraliseras, att man måste begränsa rättigheterna för sådana organ som Gosplan, finansministeriet, statsbanken o. s. v. För övrigt har inte en enda av deltagarna i

debatten föreslagit detta, inte heller professor Liebermann, som artikelförfattaren hänvisar till.

I artikeln »En välkommen reform», publicerad av APN:s Stockholmsredaktion i dess bulletin av den 29 oktober 1965, framhöll professor Liebermann:

»Den artikel jag i september 1962 publicerade i Pravda hade rubriken 'Plan, vinst, premie'. För att vilseleda läsekretsen opererade en del västliga kommentatorer bort ordet 'plan' och tog fasta endast på det kära ordet 'vinst', som tolkades lite hur som helst. Artikelns grundidé förtegs.»

I denna och följande artiklar talade Liebermann om att den centraliserade planeringen måste förbättras och stärkas, att företagen borde få planuppgifter i fråga om den försålda produktionens volym. Vinsten och räntabiliteten betraktades däremot som sammanfattande indikatorer på arbetets effektivitet och som källa till uppmuntran av företaget i syfte att få företagen att själva utarbeta och åta sig högre planuppgifter.

Det är inte svårt att upptäcka, att högsta sovjet — tvärt emot vad författaren i Svensk Tidskrift påstår — legislativt fastslagit just de idéer som framfördes under debatten, bl. a. av professor Liebermann.

Vid sin bedömning av den ekonomiska reformen ur förvaltnings synpunkt påstår artikelförfattaren, att den var ett steg tillbaka från sovnarchoserna (folkhushållningsråden) till ministerierna. Härvid utgår han från ett rent formellt betraktelsesätt:

Först fanns det ministerier, sedan kom folkhushållningsråden sedan ministerierna igen — följaktligen har man tagit ett steg tillba-

ka. Men i verkligheten ligger det inte alls till på det sättet.

Bortser vi från de revolutionära omdaningar, varigenom produktionsmedlen församhälleligades, har det förekommit tre stora ekonomiska reformer i Sovjetunionen: övergången till den nya ekonomiska politiken, regeringsakterna från åren 1929—1932 och slutligen beslutet av SSSR:s högsta sovjets sjätte session.

Var och en av dessa reformer fastställde villkoren för det ekonomiska livet under en lång period: de omfattade hela totaliteten av produktionsförhållanden och samhällliga relationer. För närvarande läggs grunden för den ekonomiska utvecklingen under en lång period. Totaliteten av de ekonomiska och politiska handlingar, som bildar reformen, tar hänsyn till hela den tidigare utvecklingen, men när man tar några lyckade reformer från tidigare, så ger man dem nytt innehåll.

Så ligger det bl. a. till med ministerierna. Praktiken har visat, att i ett så väldigt land som Sovjetunionen kan man inte med framgång tillämpa enbart territorialprincipen eller enbart branschprincipen för förvaltningen. Det krävs en noga genomtänkt kombination av dessa principer med tonvikten lagd på branschprincipen, eftersom det tekniska framåtskridandet går mycket snabbt inom industrin, det uppstår ständigt nya produktionslag och det krävs en specialiserad och kvalificerad teknisk och ekonomisk ledning.

Under de år folkhushållningsråden existerade uträttades en hel del nyttiga saker: småföretag avvecklades och det bildades specialiserade interbranschföretag för repa-

rationer, instrumenttillverkning, m. m.

Genom att nu bilda branschministerier bibehåller regeringen dessa nyttiga förbindelser och förhindrar därmed den branschupp-splittring från föregående år, som var den största bristen hos de tidigare ministerierna.

På grund av utrymmesbrist kan jag inte bena upp alla inexaktheter och förvrängningar som artikelförfattaren gjort sig skyldig till. Jag

skall blott beröra den avslutande delen av hans artikel. Av någon helt obegriplig anledning drar han den ologiska slutsatsen, att den ekonomiska reformen beror på en strävan att intensifiera kapprustningen. Denna slutsats är så absurd, att varje fördomsfri person efter att ha studerat reformens innehåll hänför den till det kalla krigets metoder, som artikelförfattaren inte kan eller vill avstå från.

**Läste ni
i förra numret av Svensk Tidskrift
om MARE BALTICUM,
den nya kvartalstidskriften?**

MARE BALTICUM vänder sig till alla som har en positiv inställning till tanken på samarbete mellan de gamla kulturfolken kring Östersjön.

PRENUMERERA! 25:—/helår

Samfundet Mare Balticum • Box 16042 • Stockholm 16
Postgiro 40 25 33